

13. Bölüm

Telesaglık ve Mobil Saglık Uygulamalarinda Etik ve Medikolegal Problemler

Gökhan TAZEGÜL¹

Orçun ÇİL²

GİRİŞ

Hekimlik, mesleğin doğası gereği insanların sürekli etkileşim içinde olduğu bir işleyişe sahiptir. Her hekim, hasta ve hasta yakınları, diğer hekimler ve sağlık çalışanları ile güven içeren, etkili ve sağlıklı bir iletişim kurarak, tanı ve tedavi sürecini yönetmek durumundadır. Bu güven ilişkisini kurmada hekimin yetkinliği kadar, hastasını aydınlatması ve bilgilendirmesi, onun zararına olabilecek ya da mahremiyetini zedeleyebilecek olası problemlerden koruması gibi etkenler de önemlidir. Özellikle, yıllar içersinde artan kronik hastalık sıklığı ve hastalıkların karmaşık doğası, iletişim ihtiyacının artışına ve iletişim hatalarından kaynaklanan olumsuz olayların riskinin artmasına neden olmuştur (1). Teknolojik gelişmeler, hekimlerin branşlaşması, hastalara verilebilecek yeni ve alternatif tedaviler gibi sebeplerle bu işleyiş gitgide multidisipliner bir yapıya bürünmüştür. Günümüzde, tıbbi uygulamaların çoğunda hastaya yapılacak müdahale ya da verilecek tedavi kararının tek bir hekim tarafından değil bir ekip çalışmasıyla ve hastayla beraber verildiği gözlenmektedir. Bu bağlamda telesaglık, bu iletişimi sağlamakta önemli bir yere sahiptir. Telesaglık, Amerikan Telesaglık Birliği tarafından, elektronik iletişim ve enformasyon teknolojilerinin uzaktan klinik sağlık hizmeti sunumunda kullanımı olarak tanımlanmıştır (2). Bu uygulamalar sayesinde hekim ve hasta bir araya gelebildiği gibi, hekimler de kendi aralarında hasta hakkında bilgileri hızlıca paylaşabilir.

20. yüzyılın sonunda bu ihtiyaca cevap vermekte kullanılan teknolojiler olan kişisel bilgisayarlar, çağrı cihazları, geniş bant internet bağlantısı, e-posta ve cep

¹ Uzm. Dr., Ankara Polatlı Duatepe Devlet Hastanesi, drgtazegul@gmail.com

² Dr., İstanbul Sultanbeyli Devlet Hastanesi, orcun_cil@hotmail.com

Tüm bu gelişmeler ışığında hekim-hasta ve hekim-hekim ilişkilerinin yeni bir sürece girdiği ifade edilebilir. Yine de temel ilkelerin her zaman korunacağı düşünüldüğünde; yasal düzenlemelerin geneli kapsamı, sınırları net belirlememesi, uygulamalar sırasında kişisel farklılıklar gözlenmesine neden olabilir. Gelişmeye bu denli açık ve uygulama sıklığının artacağı öngörülen tele-sağlık ve mobil sağlık uygulamalarının, etik ve medikolegal açıdan değerlendirilmesi önümüzdeki yılların önemli bir konu başlığı olacaktır.

KAYNAKÇA

1. Wu RC, Tran K, Lo V, et al. Effects of clinical communication interventions in hospitals: a systematic review of information and communication technology adoptions for improved communication between clinicians. *Int J Med Inform.* 2012;81(11): 723-732.
2. American Telemedicine Association. Telemedicine, Telehealth, and Health Information Technology [Internet]. Who.int. 2006 [cited 10 June 2020]. Available from: https://www.who.int/goe/policies/countries/usa_support_tele.pdf?ua=1
3. Dhuvad JM, Dhuvad MM, Kshirsagar RA. Have Smartphones Contributed in the Clinical Progress of Oral and Maxillofacial Surgery? *J Clin Diagn Res.* 2015;9(9):ZC22-ZC24.
4. Tazegul G, Bozoglan H, Ogut TS, Balcı MK. A clinician's artificial organ? Instant messaging applications in medical care. *Int J Artif Organs.* 2017 Sep 15;40(9):477-480.
5. World Health Organization. mHealth: new horizons for health through mobile technologies: second global survey on eHealth. 2011 Available from: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/44607>
6. Zhu N, Zhang D, Wang W, Li X, Yang B, Song J, et al. China Novel Coronavirus Investigating and Research Team. A Novel Coronavirus from Patients with Pneumonia in China, 2019. *N Engl J Med.* 2020; 382:727–33.
7. Garg SK, Rodbard D, Hirsch IB, Forlenza GP. Managing New-Onset Type 1 Diabetes During the COVID-19 Pandemic: Challenges and Opportunities. *Diabetes Technol Ther.* 2020 Jun;22(6):431-439.
8. Boettler T, Marjot T, Newsome PN, Mondelli MU, Maticic M, Cordero E, Jalan R, Moreau R, Cornberg M, Berg T. Impact of COVID-19 on the care of patients with liver disease: EASL-ESCMID position paper after 6 months of the pandemic. *JHEP Rep.* 2020 Oct;2(5):100169.
9. Russo JE, McCool RR, Davies L. VA telemedicine: an analysis of cost and time savings. *Telemed J EHealth.* 2016 Mar; 22 (3):209–15.
10. Kelly J. American Medical Association. 2016. [2019-03-01]. AMA encourages telemedicine training for medical students, residents <https://www.ama-assn.org/press-center/press-releases/ama-encourages-telemedicine-training-medical-students-residents>.
11. Waseh S, Dicker AP. Telemedicine Training in Undergraduate Medical Education: Mixed-Methods Review. *JMIR Med Educ.* 2019 Apr 8;5(1):e12515.

12. Wijesooriya NR, Mishra V, Brand PLP, Rubin BK. COVID-19 and telehealth, education, and research adaptations. *Paediatr Respir Rev*. 2020 Sep;35:38-42.
13. Kernebeck S, Busse TS, Böttcher MD, Weitz J, Ehlers J, Bork U. Impact of mobile health and medical applications on clinical practice in gastroenterology. *World J Gastroenterol*. 2020 Aug 7;26(29):4182-4197.
14. Ezra O, Toren A, Tadmor O, Katorza E. Secure Instant Messaging Application in Prenatal Care. *J Med Syst*. 2020 Feb 22;44(4):73.
15. Abbott LM, Magnusson RS, Gibbs E, Smith SD. Smartphone use in dermatology for clinical photography and consultation: Current practice and the law. *Australas J Dermatol*. 2018 May;59(2):101-107.
16. Ahad AD, Lim SMA. Convenience or Nuisance?: The 'WhatsApp'Dilemma. *Procedia Soc Behav Sci*. 2014;155: 189-196.
17. Wu R, Rossos P, Quan S, et al. An evaluation of the use of smartphones to communicate between clinicians: a mixed-methods study. *J Med Internet Res*. 2011;13(3):e59.
18. Müthing J, Brüngel R, Friedrich CM. Server-Focused Security Assessment of Mobile Health Apps for Popular Mobile Platforms. *J Med Internet Res*. 2019 Jan 23;21(1):e9818.
19. Freundlich RE, Freundlich KL, Drolet BC. Pagers, Smartphones, and HIPAA: Finding the Best Solution for Electronic Communication of Protected Health Information. *J Med Syst*. 2017 Nov 25;42(1):9.
20. O'Leary KJ, Liebovitz DM, Wu RC, Ravi K, Knoten CA, Sun M, Walker AM, Reddy MC. Hospital-Based Clinicians' Use of Technology for Patient Care-Related Communication: A National Survey. *J Hosp Med*. 2017 Jul;12(7):530-535.
21. Mehrzad R, Barza M. Are physician pagers an outmoded technology? *Technol Health Care* 2015;23(3):233-41.
22. Prochaska MT, Bird AN, Chadaga A, Arora VM. Resident Use of Text Messaging for Patient Care: Ease of Use or Breach of Privacy? *JMIR Med Inform*. 2015 Nov 26;3(4):e37.
23. Ganesh Kumar N, Drolet BC. Texting Among Academic Psychiatrists: What Does HIPAA Allow? *J Psychiatr Pract*. 2019 May;25(3):215-218.
24. Thomas K. Wanted: a WhatsApp alternative for clinicians. *BMJ*. 2018 Feb 12;360:k622.
25. John B. Are you ready for General Data Protection Regulation? *BMJ*. 2018 Mar 2;360:k941.
26. Yang YT, Silverman RD. Mobile health applications: the patchwork of legal and liability issues suggests strategies to improve oversight. *Health Aff (Millwood)*. 2014 Feb;33(2):222-7.
27. Pourmand A, Roberson J, Gallugi A, Sabha Y, O'Connell F. Secure smartphone application-based text messaging in emergency department, a system implementation and review of literature. *Am J Emerg Med*. 2018 Sep;36(9):1680-1685.
28. Australian Medical Association, Medical Indemnity Industry Association of Australia. Clinical images and the use of personal mobile devices: a guide for medical students and doctors. Canberra: Australian Medical Association, 2014. <https://ama.com.au/article/clinical-images-and-use-personalmobile-devices>.
29. Byambasuren O, Beller E, Glasziou P. Current Knowledge and Adoption of Mobile Health Apps Among Australian General Practitioners: Survey Study. *JMIR Mhealth Uhealth*. 2019 Jun 3;7(6):e13199.

30. Rowe-Setz G, Behringer W, Roland D, Lyttle MD, Jahn HK. Fifteen minute consultation: When can I use a medical app? Arch Dis Child Educ Pract Ed. 2020 Sep 18;edpract-2020-319448.
31. NHS Digital. Information governance and technology resources, 2020. Available: <https://digital.nhs.uk/data-and-information/looking-after-information/data-security-and-information-governance/information-governance-alliance-iga/information-governance-resources/information-governance-and-technology-resources>.
32. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu” <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160407.htm>
33. “Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik” <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/06/20190621-3.htm>